

Bài 2: Các nguyên lý cơ bản của Kinh tế học

Kinh tế học vi mô
dành cho chính sách công

Học kỳ Thu 2014

Giảng viên: Huỳnh Thế Du

Bàn tay vô hình (Invisible Hand)

- ◆ Bàn tay vô hình = Lợi ích cá nhân + cạnh tranh
- ◆ Trong gần như tuyệt đại đa số các trường hợp (nhất là trong điều kiện thông thường), mỗi người đều đặt câu hỏi tôi được gì mất gì khi làm một việc gì đó
- ◆ Ở những hoạt động không có các thất bại hay khiếm khuyết của thị trường, mỗi người theo đuổi mục đích/lợi ích cá nhân sẽ tối ưu lợi ích xã hội
- ◆ Bàn tay vô hình làm cho nguồn lực trong xã hội được phân bổ tối ưu trong hầu hết các trường hợp

Mười nguyên lý của kinh tế học (Mankiw)

1. Con người phải đối mặt với sự đánh đổi
2. Mọi lựa chọn đều có chi phí cơ hội
3. Con người duy lý tư duy tại điểm cận biên
4. Con người phản ứng với các kích thích
5. Thương mại làm cho mọi người đều có lợi
6. Thị trường luôn là phương thức tốt để tổ chức các hoạt động kinh tế
7. Đôi khi Chính phủ có thể cải thiện được kết cục thị trường
8. Mức sống của một nước phụ thuộc vào năng lực sản xuất hàng hóa và dịch vụ của nước đó
9. Giá cả tăng khi chính phủ in quá nhiều tiền
10. Chính phủ phải đối mặt với sự đánh đổi ngắn hạn giữa lạm phát và thất nghiệp.

NL1: Con người phải đối mặt với sự đánh đổi

- ◆ Mọi nguồn lực đều khan hiếm, để đạt được mục tiêu này, con người thường phải hy sinh mục tiêu khác
- ◆ Đánh đổi giữa mục tiêu trước mắt và mục tiêu dài hạn
- ◆ Người tiêu dùng (tiền bạc, thời gian)
 - ✓ “Xay lúa khỏi bông em”
 - ✓ Mua xe hơi hay cho con du học?
 - ✓ Học cao học hay tiếp tục làm việc?
- ◆ Nhà sản xuất
 - ✓ Trồng quýt hay xoài? Lúa thay thanh long?
 - ✓ Đầu tư sản xuất hay đầu tư tài chính?
 - ✓ Công nghệ hiện đại hay trung bình?
- ◆ Nhà nước
 - ✓ Hiệu quả và công bằng
 - ✓ Nhà nước làm hay thị trường làm

NL2: Mọi lựa chọn đều có chi phí cơ hội

- ◆ Một người duy lý sẽ phải cân nhắc đến lợi ích và chi phí khi ra quyết định.
- ◆ Chi phí cơ hội của một thứ là cái mà bạn phải từ bỏ để có được nó. Ví dụ “ăn đám giỗ, lỡ buổi cà”.
- ◆ Chi phí cơ hội chính là loại chi phí cần cân nhắc khi ra quyết định. Ví dụ, đánh đổi khi theo học chương trình MPP.

NL3: Con người duy lý suy nghĩ tại điểm cận biên

- ◆ Người duy lý cố gắng tối đa một cách có hệ thống, có chủ ý và nhất quán để đạt mục đích hay tối đa hóa lợi ích của mình.
- ◆ Rất nhiều quyết định không phải là “có hay không” mà là bao nhiêu
- ◆ Câu trả lời là tùy thuộc vào điểm cận biên
- ◆ Các ví dụ
 - ✓ Bán vé máy bay với giá thấp hơn chi phí trung bình
 - ✓ Có theo học chương trình MPP hay không
 - ✓ Học tập và nghỉ ngơi

NL4: Con người phản ứng với các kích thích

- ◆ Người duy lý phản ứng với các khuyến khích vật chất và tinh thần vì họ ra quyết định dựa vào những cân nhắc về chi phí và lợi ích:
 - ✓ Tại sao Bình Thuận khó giữ diện tích đất trồng lúa?
 - ✓ Ngành đào tạo của các trường đại học hiện nay?
 - ✓ Tại sao người Việt Nam sử dụng xe gắn máy nhiều?
- ◆ Tầm quan trọng của thể chế: thưởng/ phạt
 - ✓ Tại sao ít người không đội nón bảo hiểm?
 - ✓ Tại sao nhiều công ty gây ô nhiễm?
 - ✓ Tại sao hiện nay có nhiều người chuyển sang giảng dạy?
 - ✓ Tại sao năm 2013, sinh viên thi vào ngành Tài chính – Ngân hàng giảm đáng kể?

NL5: Thương mại làm cho mọi người đều có lợi

- ◆ Các loại lợi thế
 - ✓ Lợi thế tuyệt đối
 - ✓ Lợi thế tương đối (so sánh)
 - ✓ Lợi thế cạnh tranh
- ◆ Thương mại tự do đem lại lợi ích cho tất cả các bên
- ◆ Yếu tố quyết định thương mại: năng suất
- ◆ Mô thức sản xuất và thương mại:
 - ✓ Chuyên môn hóa theo lợi thế so sánh (tuyệt đối, tương đối)
 - ✓ Bán hàng có lợi thế, mua hàng không có lợi thế so sánh
 - ✓ Bên nào lợi nhiều hơn là tùy thuộc vào mức giá trao đổi

NL6: Thị trường luôn là phương thức tốt để tổ chức hoạt động kinh tế

- ◆ Các hiện tượng trong xã hội và trong tự nhiên nhiều khi có những nguyên tắc giống nhau. Ví dụ như giao thông hay việc cung cấp và sử dụng lương thực, thực phẩm ở TP.HCM.
- ◆ Được chứng minh bởi lịch sử kinh tế thế giới.
- ◆ Ra quyết định phân tán bởi hàng triệu người nhưng không hỗn loạn (Lý thuyết bàn tay vô hình).
- ◆ Thị trường là lựa chọn tốt nhất nhưng có nhiều nhược điểm.
- ◆ Vai trò của nhà nước?

NL7: Đôi khi chính phủ có thể cải thiện được kết cục thị trường

- ◆ Xuất phát từ những nhược điểm của thị trường: ngoại tác (ô nhiễm, nghiên cứu khoa học cơ bản), độc quyền, thông tin bất cân xứng, hàng hóa công cộng, bất bình đẳng.
- ◆ Kết luận chung có tính phổ biến của các nhà kinh tế: Chính phủ chỉ nên tập trung nguồn lực khắc phục nhược điểm của thị trường (chỉ làm điều gì tư nhân không làm được)

Vai trò của nhà nước nên như thế nào?

Giải quyết thất bại thị trường				Cải thiện công bằng
Chức năng tối thiểu	Cung cấp hàng hóa công thuần túy			Bảo vệ người nghèo
	Quốc phòng			Các chương trình chống nghèo
	Luật pháp và trật tự			Cứu nguy khi có thảm họa
Chức năng trung gian	Quyền sở hữu tài sản			
	Quản lý kinh tế vĩ mô			
	Y tế công cộng			
Chức năng tích cực	Xử lý các ngoại tác	Điều tiết độc quyền	Xử lý thông tin không hoàn hảo	Cung cấp dịch vụ BHXH
	Giáo dục cơ bản	Điều tiết các tiện ích thiết yếu [như điện nước]	Bảo hiểm (y tế, nhân thọ, hưu trí)	Tái phân bổ lương hưu
	Bảo vệ môi trường	Chính sách chống độc quyền	Điều tiết tài chính	Trợ cấp gia đình
Chức năng tối thiểu	Phối hợp hoạt động tư nhân			Phân phối lại
	Nuôi dưỡng các thị trường			Phân phối lại tài sản
	Các sáng kiến về cụm			

NL8: Mức sống của một nước phụ thuộc vào năng lực sản xuất hàng hóa và dịch vụ của nước đó

- ◆ Năng suất quyết định mức sống, những điều khác là thứ yếu
- ◆ Phân đôi cổ điển: Nền kinh tế thực và nền kinh tế tiền tệ
- ◆ Lương (thu nhập) cao là mục tiêu cuối cùng
- ◆ Ý nghĩa của chính sách:
 - ✓ Công nhân được đào tạo, doanh nghiệp tiếp cận được công nghệ tốt nhất.
 - ✓ Thâm hụt ngân sách chính phủ phải vay từ thị trường tài chính làm giảm mức đầu tư vào nhân lực và hiện vật, kìm hãm gia tăng mức sống trong tương lai

NL9: Giá cả tăng khi chính phủ in quá nhiều tiền

- ◆ Tháng 1/1921, giá 1 tờ báo ở Đức là 0,3 mác, tháng 11/1922 giá là 70 triệu mác là do chính phủ in quá nhiều tiền
- ◆ Giá lúa gạo tăng có phải là nguyên nhân chính gây lạm phát ở VN?

NL10: Chính phủ phải đối mặt với sự đánh đổi ngắn hạn giữa lạm phát và thất nghiệp

- ◆ Ba mục tiêu/chỉ tiêu quan trọng nhất của kinh tế vĩ mô?
- ◆ Trong ngắn hạn, chính sách giảm cung tiền (để giảm lạm phát) thất nghiệp sẽ tăng là do giá cả cứng nhắc trong ngắn hạn (kể cả tiền lương), làm giảm số lượng hàng tiêu thụ và doanh nghiệp sẽ cắt giảm công nhân

Mười nguyên lý của kinh tế học (Mankiw)

1. Con người phải đối mặt với sự đánh đổi
2. Mọi lựa chọn đều có chi phí cơ hội
3. Con người duy lý tư duy tại điểm cận biên
4. Con người phản ứng với các kích thích
5. Thương mại làm cho mọi người đều có lợi
6. Thị trường luôn là phương thức tốt để tổ chức các hoạt động kinh tế
7. Đôi khi chính phủ có thể cải thiện được kết cục thị trường
8. Mức sống của một nước phụ thuộc vào năng lực sản xuất hàng hóa và dịch vụ của nước đó
9. Giá cả tăng khi chính phủ in quá nhiều tiền
10. Chính phủ phải đối mặt với sự đánh đổi ngắn hạn giữa lạm phát và thất nghiệp.